

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดนิทรรศน์ท้องถิ่น ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยสำรวจความคิดเห็นด้านรูปแบบการจัดกิจกรรม กระบวนการดำเนินงาน และข้อเสนอแนะในการจัดนิทรรศน์ท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่างประชากรมี 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้บริหาร กลุ่มผู้ดำเนินงานและนักวิชาการ และกลุ่มประชาชนโดยทั่วไป และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจากกลุ่มผู้บริหาร นักวิชาการ ร้อยละ 84.6 และกลุ่มประชาชน ร้อยละ 91.0 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ชุด สำหรับผู้บริหารนักวิชาการ และประชาชน มี 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นสถานภาพและข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมในนิทรรศน์ หรือศูนย์วัฒนธรรม และการนำเสนอรูปแบบการจัดกิจกรรมในนิทรรศน์ท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนที่ 3 เป็นความคิดเห็นต่อกระบวนการดำเนินงานในการจัดนิทรรศน์ท้องถิ่นในแต่ละจังหวัด ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตอนที่ 4 เป็นความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไปในการจัดนิทรรศน์ท้องถิ่น

สรุปผลการวิจัย

เมื่อได้รวบรวมผลของการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมด ปรากฏผลของการวิจัย สรุปได้ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพและข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. กลุ่มตัวอย่างประชาชน ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง เกือบหนึ่งเท่า มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด และเห็นว่านิทรรศน์ภายในจังหวัดมีและไม่มี ใกล้เคียงกัน คือ ร้อยละ 52.2 และ ร้อยละ 42.1 ตามลำดับ และนิทรรศน์ที่มีประโยชน์ในฐานะเป็นแหล่งความรู้มากที่สุด รองลงมา ช่วยอนุรักษ์ผลงานทางด้านวิทยาศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม และเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าวิจัยข้อมูล

2. กลุ่มนักวิชาการส่วนใหญ่ เป็นเจ้าหน้าที่ระดับฝ่ายปฏิบัติการ มีประสบการณ์ในการทำงานเฉลี่ย 17.65 ปี ต่อคน เคยเข้าชมนิทรรศน์หรือศูนย์วัฒนธรรม มากกว่าประชาชน คือ 12.21 แห่ง ต่อคน

3. กลุ่มประชาชนส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพรับราชการ และไม่เคยศึกษาอบรมวิชาการพิพิธภัณฑ์ หรือมีส่วนร่วมในการจัดงานร่วมกับพิพิธภัณฑ์ หรือศูนย์วัฒนธรรมและเคยเข้าชมพิพิธภัณฑ์ หรือศูนย์วัฒนธรรม เฉลี่ย เพียง 2.3 แห่ง ต่อคน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดกิจกรรมในพิพิธภัณฑ์ หรือศูนย์วัฒนธรรม และการนำเสนอรูปแบบการจัดกิจกรรม ในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. กลุ่มตัวอย่างประชากร เห็นว่า พิพิธภัณฑ์ หรือศูนย์วัฒนธรรมที่ดี คือ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติพระนคร รองลงมาเป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติบ้านเชียง และพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำจังหวัดชลบุรี

2. สิ่งที่ชอบมากที่สุด ในพิพิธภัณฑ์ หรือศูนย์วัฒนธรรม คือ สิ่งของที่นำมาแสดง รองลงมา วิธีการจัดแสดง และเนื้อเรื่องที่แสดง

วิธีการประชาสัมพันธ์ ให้ประชาชนมาเข้าชมพิพิธภัณฑ์ ควรใช้โทรทัศน์มากที่สุด รองลงมา วิทยุ

3. สาเหตุจูงใจให้ประชาชนมาชมพิพิธภัณฑ์ คือ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ รองลงมา สนใจกิจกรรมที่จัด และ นักผ่อนและเพื่อความบันเทิง

4. พิพิธภัณฑ์หรือศูนย์วัฒนธรรมส่วนใหญ่ มีการจัดกิจกรรมประเภทนิทรรศการ ซึ่งผู้ชมส่วนใหญ่ ยังไม่เข้าใจเรื่องที่จัด ได้แก่ เรื่องความเป็นมาของคนไทย วัฒนธรรม ประวัติภูมิศาสตร์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โบราณคดี วิวัฒนาการของสิ่งนำมาจัดแสดง และ เรื่องที่ขาดการอธิบายประกอบ เรื่องที่เข้าใจส่วนใหญ่ เป็นเรื่องที่มีคำอธิบายประกอบ เช่น ศิลปวัฒนธรรม อาชีพในท้องถิ่น

5. เนื้อหาและลักษณะการจัดนิทรรศการ ภายในศูนย์วัฒนธรรมหรือพิพิธภัณฑ์ ประชาชนส่วนใหญ่เห็นว่าดี เพราะเป็นการให้ความรู้แก่ผู้ชมมากขึ้น ได้เห็นของจริงมีค่าโดยตรง การจัดแสดงเป็นระเบียบ แบ่งเป็นหมวดหมู่ จัดได้ตามธรรมชาติของท้องถิ่นเป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์สมบัติของชาติ ทำให้เกิดความรักถิ่นฐานบ้านเกิดภูมิใจในความเป็นไทย

ลักษณะการจัดที่ไม่ดี คือ เนื้อหาหรือคำอธิบายน้อยเกินไป ไม่ละเอียด สิ่งนำมาจัดแสดงและเนื้อหาเป็นแบบง่าย ๆ ไม่สร้างความสนใจในการชม สถานที่คับแคบ ผู้เข้าชมไม่สะดวก และค่าบัตรเข้าชมแพงเกินไป

นิทรรศการเรื่องและผู้ชมชอบ ได้แก่ วัตถุโบราณ ประวัติศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดาราศาสตร์ วิธีการดำเนินชีวิต ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและนานาชาติ ปัญหาของสังคม อุตสาหกรรมเครื่องใช้ต่างๆ

6. เนื้อหาที่ควรจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มากที่สุด คือ วิธีการดำเนินชีวิตและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น รองลงมา พัฒนาการความเป็นมาของจังหวัด และ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในท้องถิ่น

7. รูปแบบนิทรรศการที่ควรจัดภายในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ผู้บริหาร นักวิชาการ เห็นว่าควรแล้วแต่สภาพแวดล้อมและความเปลี่ยนแปลงของสังคมในขณะนั้น และควรจะเป็นพิพิธภัณฑ์ที่เน้นด้านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมมากที่สุด เช่นเดียวกับกิจกรรมหลัก ควรจะเป็นพิพิธภัณฑ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและ โบราณคดี

8. เทคนิคในการจัดนิทรรศการ ผู้บริหาร นักวิชาการ และประชาชน เห็นว่าควรใช้วิธีจัดตั้งวัตถุแสดง และมีคำบรรยายประกอบ รองลงมา ใช้เครื่องกลไกเข้าช่วยในการจัด เพื่อให้สิ่งแสดงเกิดการเคลื่อนไหว

9. ผู้บริหาร นักวิชาการและประชาชน เห็นว่ากิจกรรมที่ให้ผู้ชมมีส่วนร่วม ที่ควรมีในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น คือ นิทรรศการประเภทที่ต้องใช้อวัยวะสัมผัสเข้ามามีส่วนร่วม เช่น การโยก การหมุน การกดปุ่ม เป็นต้น รองลงมา การสาธิต และกิจกรรมการทดลองต่างๆ เช่น ชุดการทดลองทางวิทยาศาสตร์

10. กิจกรรมการบริการที่พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นควรจัดมากที่สุด ตามความเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ คือ การบริการนำชม แนะนำรายละเอียดต่างๆในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ส่วนสิ่งที่น่าสนใจในการชมนิทรรศการมากที่สุดคือสิ่งแสดงที่เป็นของจริง รองลงมาเนื้อหาวิชาการ

11. สิ่งอำนวยความสะดวกที่ประชาชนให้ความสำคัญมาก คือ แพนผังและป้ายบอกทิศทาง เอกสารประกอบการชมพิพิธภัณฑ์ การระบายอากาศ บริเวณที่นั่งพักผ่อน ระบบป้องกันสิ่งแสดง และสิ่งที่มีความสำคัญปานกลาง คือ ระบบแสง ระบบเสียง ร้านจำหน่ายของที่ระลึก ร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อกระบวนการดำเนินงาน ในการจัดนิทรรศก์ท้องถิ่น

1. ผู้บริหาร นักวิชาการ ประชาชน เห็นว่า สถานที่ที่เหมาะสมในการจัดตั้งนิทรรศก์ท้องถิ่น คือ ห้องสมุดประชาชน รองลงมาศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนและวิทยาลัยครู

2. ผู้บริหาร นักวิชาการ เห็นว่าอาคารนิทรรศก์ท้องถิ่น ควรก่อสร้างใหม่เฉพาะ รองลงมา ดัดแปลงอาคารที่มีอยู่เดิม เช่น ห้องสมุด วัด เป็นต้น

3. งบประมาณในการจัดตั้งนิทรรศก์ท้องถิ่น ผู้บริหาร นักวิชาการและประชาชน เห็นว่า ควรมาจากงบประมาณแผ่นดินและเงินบริจาคจากเอกชน

4. ประชาชนส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า จะบริจาคเงินช่วยในการจัดตั้งนิทรรศก์ท้องถิ่น เพราะเห็นว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ให้ความรู้ และช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ศิลปวัตถุของท้องถิ่น

5. ปัญหาการจัดตั้งนิทรรศก์ท้องถิ่น ประชาชนเห็นว่า จะมีปัญหาด้านการขาดบุคลากรที่มีความสามารถ ในการดำเนินงานนิทรรศก์มากที่สุด

6. ผู้บริหาร นักวิชาการเห็นว่าความสัมพันธ์ของนิทรรศก์ท้องถิ่นกับหน่วยงานด้านนิทรรศก์ ควรจะเป็นนิทรรศก์ท้องถิ่นที่สังกัดหน่วยงานราชการภายในจังหวัด เช่น เทศบาล สุขาภิบาล ศูนย์ศึกษาชานนอกโรงเรียนจังหวัด เป็นต้น รองลงมาเป็นนิทรรศก์ท้องถิ่นที่สังกัดและควบคุมจากส่วนกลาง เช่น กรมศิลปากร กรมการศึกษานอกโรงเรียน ฯ โดยตรง และคณะกรรมการจัดตั้งนิทรรศก์ท้องถิ่น ควรมาจากบุคคลทั้ง 4 ประเภท คือ ข้าราชการจากส่วนกลาง ข้าราชการในท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่น และผู้เชี่ยวชาญด้านนิทรรศก์

หน่วยงานที่ควรเป็นแกนในการจัดตั้งนิทรรศก์ท้องถิ่น คือ กรมศิลปากร กรมการศึกษานอกโรงเรียนและนิทรรศก์สถานแห่งชาติ

คณะกรรมการดำเนินงานนิทรรศก์ท้องถิ่น หลังจากทีนิทรรศก์ท้องถิ่น ได้จัดตั้งเรียบร้อยแล้ว ควรเป็นเจ้าหน้าที่ภายในนิทรรศก์ ซึ่งแต่งตั้งมาโดยตรงจากสำนักงานจังหวัดที่จัดตั้งนิทรรศก์นั้น

7. รายได้หลักของนิทรรศก์ท้องถิ่น เมื่อจัดตั้งนิทรรศก์ท้องถิ่นพร้อมทั้งสิ่งแสดงต่างๆแล้ว คือ การจำหน่ายบัตรเข้าชม

8. วิธีที่เหมาะสมในการจัดทำนิทรรศการหรือสื่อแสดงในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ผู้บริหาร นักวิชาการเห็นว่าไม่มีรูปแบบที่แน่นอน แล้วแต่เนื้อหาหรือลักษณะการแสดงที่เป็นไปได้ ในการเลือกวิธีใช้ให้ได้ถูกต้องในแต่ละโอกาส รองลงมา คือ พิพิธภัณฑ์เป็นผู้ดำเนินการทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดเนื้อหา ออกแบบ และจัดทำสิ่งแสดงนั้นๆ

9. ความรู้ เทคโนโลยีใหม่ๆ ในการทำงานด้านพิพิธภัณฑ์ ผู้บริหาร นักวิชาการ ส่วนใหญ่ได้รับจาก การไปศึกษาดูงานทัศนศึกษา

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะทั่วไป ในการจัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น

กลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งกลุ่มผู้บริหาร นักวิชาการและประชาชน ให้ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ดังนี้

1. การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ควรจัดตั้งมานานแล้ว และควรจัดตั้งให้ครบทุกจังหวัด ทุกภาค และถ้าเป็นไปได้ ควรจัดตั้งแต่หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และควรริบดำเนินการจัดทำโดยด่วน เพื่อให้ประชาชนเกิดความรู้สึกรวมกัน วัฒนธรรมไทย สำนึกในความเป็นเอกราชของชาติ ทราบถึงความเปลี่ยนแปลงความเจริญก้าวหน้าของชาติ ทั้งยังเป็นสถานที่เผยแพร่ความรู้ ศึกษาค้นคว้า วิจัยข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับผลงานทางด้านวิทยาศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและเทคโนโลยีพื้นบ้าน ซึ่งช่วยอนุรักษ์รักษาเอกลักษณ์ วัฒนธรรมของชาติ ไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้ทราบถึงประวัติความเป็นมา และได้ศึกษาหาความรู้ จากของจริง สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ควรเป็นแหล่งข่าวสารข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาชีวิต ช่วยยกระดับเศรษฐกิจของชุมชน บริการความรู้ทางวิชาการและเป็นสถานที่ท่องเที่ยว สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ให้ความเพลิดเพลิน ความบันเทิงต่อบุคคลที่เข้าชม

2. การจัดตั้ง ควรเป็นความร่วมมือระหว่างชุมชนกับราชการ ที่มีส่วนเกี่ยวกิจการศึกษา อาทิ กรมการศึกษานอกโรงเรียน กรมศิลปากร อื่นๆ โดยเฉพาะพยายามให้ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด ในการวางแผน การดำเนินการ และที่สำคัญ คือ ให้ประชาชนในท้องถิ่น มาใช้ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น อย่างแท้จริง และอาจจะเป็นลักษณะประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการเอง โดยมีข้าราชการเป็นพี่เลี้ยง ให้คำแนะนำและสนับสนุนทางด้านวิชาการต่างๆ เนื่องจากประชาชนเข้าใจในสมบัติ อันเป็นมรดกของชาติ รวมทั้งมีความผูกพันหวงแหนมากกว่า เพียงแต่ขาดความรู้ ความเข้าใจ ในวิทยาการใหม่ๆ เท่านั้น

นักวิชาการบางท่านเห็นว่า ควรเริ่มพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นที่มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัย เพราะจะเป็นแหล่งผู้ใช้และผู้ทำโดยตรง และมีครบพร้อมความจำเป็นในทุกรูปแบบของ วิชาการและการหาความรู้ด้านความเพลิดเพลิน และยัง เป็นกิจกรรมที่นักศึกษาจะต้องเพิ่มหา ใช้ประสบการณ์ความรู้ ให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชน คือ มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยมีพร้อมทั้ง บุคลากร สถานที่ วิชาความรู้ วัสดุสิ่งของ ทำให้การดำเนินการเป็นไปได้ด้วยความราบรื่น และ นักวิชาการบางท่านเห็นว่า พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นควรมีหลักการจัดตั้งที่แน่นอน ไม่ซ้ำกับพิพิธภัณฑ์ สถานแห่งชาติที่มีอยู่แล้ว

3. รูปแบบอาคารพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มีนักวิชาการให้ทัศนะต่างกัน ดังนี้

ก. รูปแบบของอาคารพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ควรออกแบบตามสถาปัตยกรรมของ ท้องถิ่นนั้น เช่น อาคารพิพิธภัณฑ์สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรออกแบบในรูปของ สถาปัตยกรรมอีสาน

ข. ควรจัดสร้างอาคารขึ้นใหม่โดยเฉพาะ

ค. ควรออกแบบอาคารสถานที่ให้มีรูปแบบเหมือนกัน

ง. อาคารพิพิธภัณฑ์ ควรจัดขึ้นมาเป็นรูปเป็นร่างที่สมบูรณ์ มีอาคารซึ่ง ไม่จำเป็นต้องเป็นอาคารสร้างใหม่ ใช้อาคารเดิมมาดัดแปลง หรือแบ่งส่วนให้มีเนื้อที่พอ สมควรที่จะดำเนินการในรูปแบบของพิพิธภัณฑ์ได้เต็มที่

การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ไว้ในวัด ถ้าวัดนั้นค่อนข้างเก่าแก่ มีบริเวณสถานที่พอเพียง มีคนศรัทธามาก มีสิ่งซึ่งสามารถจัดแสดงได้และมีเจ้าอาวาส คณะสงฆ์ที่มีการบริหารได้ชัดเจน ก็จัดตั้งในวัดได้ แต่ถ้าวัดนั้นเป็นวัดใหม่ที่ขาดความพร้อมทั้งคณะสงฆ์ สิ่งของจัดแสดง มีบริเวณ สถานที่อาคารขนาดเล็ก เจ้าอาวาสไม่สามารถจัดระบบ บริเวณภายในวัดได้ดี ก็ไม่ควรที่จะ จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ในวัด

4. สถานที่จัดตั้งของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ควรอยู่ในแหล่งชุมชนที่เป็นศูนย์กลาง มี ประชาชนอาศัยอยู่มาก ไม่ห่างจากเส้นทางคมนาคม สามารถเข้าชมได้สะดวก และควรตั้งไว้ ที่ในตัวจังหวัด เช่น ห้องสมุดประชาชน เพราะมีคนจำนวนมากมาใช้ห้องสมุด แต่ประชาชน บางท่านเห็นว่า ควรจะมีอาคารสถานที่เฉพาะสำหรับการจัดตั้ง ไม่อาศัยกับหน่วยงานหนึ่ง หน่วยงานใด

5. เนื้อหาการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ควรเน้นสิ่งที่แสดงถึงวิถีชีวิต วิชาชีพ ประวัติศาสตร์ ประเพณี แนวทางโลกก้าวหน้า เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตแก่

ประชาชนในท้องถิ่น ทำให้ประชาชนมีงานทำ ติดตัวกับวิทยาการและเทคโนโลยีที่มีการปรับปรุงพัฒนาตลอดเวลา

เทคนิคในการจัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ควรใช้ทุกรูปแบบ และผู้ดำเนินการจัด เป็นผู้ตัดสินใจเลือกรูปแบบการจัด แต่ควรจัดแสดงในรูปของวัตถุมากกว่าในรูปนามธรรม โดยนำสื่อในการเสริมความรู้ การใช้เทคนิคต่างๆ เช่น แสง สี เสียงที่พัฒนา มาช่วยเสริมวัตถุที่นำมาจัดแสดงให้ดูเด่น มีความสำคัญ ทั้งนี้ควรเน้นในเรื่องความรู้ เนื้อหาสาระ ความสวยงาม ประหยัด รวมไปถึงร้อมๆกัน

พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นแต่ละแห่ง ควรจัดแสดงสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ ลักษณะเด่นของแต่ละจังหวัด อย่างชัดเจน ไม่ควรเหมือนกันทุกแห่ง รูปแบบการจัดแสดงจะต้องมีเนื้อหาหรือวิธีแสดงที่ไม่จำเจ ให้หมุนเวียนของเนื้อหาออกมาสลับกันบ้าง มีกำหนดการจัดแสดงที่ชัดเจนทั้งปี มีการเพิ่มสิ่งแสดงใหม่มาเพื่อสร้างความสนใจให้กับชุมชน และควรส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมมาก เช่น เป็นสมาชิกในการร่วมกิจกรรมการทดลอง ศึกษาค้นคว้า การฝึกงาน เป็นต้น

6. คณะกรรมการในการดำเนินงานมีหลายระดับ จะต้องจัดประชุมหลายครั้ง เพื่อให้เกิดแนวความคิดร่วมกัน เช่น ระดับนักพิพิธภัณฑ์ ระดับผู้บริหาร(ดำเนินการ) ระดับผู้ว่าราชการจังหวัด ระดับกรม กระทรวง เป็นต้น ควรกำหนดตำแหน่งผู้บริหารสถาบันไว้อย่างชัดเจนและจัดวางแผนอัตรากำลัง เช่น หัวหน้า 1 คน ฝ่ายวิชาการ 1 คน ฝ่ายเทคนิค 3 คน โดยที่หัวหน้าจบทางด้านโบราณคดี ระดับปริญญาโท และผ่านการเรียนวิชาพิพิธภัณฑ์สถานวิทยา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพิพิธภัณฑ์แต่ละแห่งจะเน้นทางด้านใด ก็จะต้องมีนักวิชาการสาขานั้นๆ

การดำเนินงาน ควรคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการบริหาร การดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ สามารถเข้ากับประชาชนในท้องถิ่นได้ และอาจจะใช้บุคลากรจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน หรือศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัด แต่ถ้ามีอัตรากำลังเฉพาะเป็นบุคลากรประจำ ก็จะทำให้การดำเนินงานสะดวกและได้ผลดียิ่งขึ้น หรือให้ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดเป็นแกนรับผิดชอบ หน่วยงานราชการต่างๆ และเอกชนเข้าร่วมมือในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และให้ความสนับสนุนพิพิธภัณฑ์ให้เป็นแหล่งความรู้ที่ดีของจังหวัด การดำเนินงานควรเริ่มจากจุดเล็กๆ ก่อน ค่อยขยายให้เจริญเติบโตต่อไป แต่ทั้งนี้รัฐบาลจะต้องให้ความสำคัญ ถือเป็นนโยบาย

7. รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณโดยด่วน งบประมาณควรมาจากงบประมาณแผ่นดิน งบประมาณส่วนท้องถิ่น เงินบริจาคจากเอกชน และควรจัดกิจกรรมหารายได้ในรูปแบบต่างๆ เช่น การจัดคอนเสิร์ต การออกสลากกินรวบ การจัดดนตรีการกุศลต่างๆ

8. การประชาสัมพันธ์ ควรใช้ทุกรูปแบบอย่างกว้างขวาง เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นและต่างถิ่นไปใช้บริการมากที่สุด การใช้สื่อมวลชนของรัฐ เช่น โทรทัศน์จะดีกว่าวิทยุและหนังสือพิมพ์ โดยการนำสิ่งที่เป็นเรื่องจริงมาเผยแพร่ให้ความรู้ กระตุ้นสร้างความรู้สึกร่วมกันแก่ประชาชน และเมื่อจัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นแล้วควรมีการประเมินผลในการจัดทุกครึ่ง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข

9. การจัดการพิพิธภัณฑ์เคลื่อนที่ของอำเภอแต่ละอำเภอ ควรจัดให้มีหลายวัน ประมาณ 3 - 5 วัน

10. ปัญหาในการจัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น อาจจะมีปัญหาสำคัญ คือ ขาดงบประมาณสนับสนุน ผู้เกี่ยวข้องหรือหน่วยงานที่ควรจะได้รับผิดชอบ ขาดความรับผิดชอบ นโยบายไม่แน่ชัด ขาดองค์กรที่จะเป็นแกนนำอย่างจริงจัง ปัจจุบันการดำเนินงานของรัฐมักเฉื่อยชา และไม่ประสบผลสำเร็จ ควรให้เอกชนมีบทบาททุกด้านอย่างสูง มีระเบียบกฎหมายคุ้มครองและประกันการลงทุนของเอกชนให้คุ้มค่า อยู่ภายใต้การดูแลของรัฐ

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัย กลุ่มตัวอย่างประชากรเห็นว่า พิพิธภัณฑ์เป็นแหล่งความรู้ทั่วไปที่มีประโยชน์ในการช่วยอนุรักษ์ผลงานทางด้านวิทยาศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าวิจัยข้อมูล และสิ่งที่จูงใจให้ประชาชนมาชมพิพิธภัณฑ์มากที่สุด คือ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ การสนใจกิจกรรมที่จัด ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของนายฟิลิป แอสโซบา (Philippe Assogba 2522:29) ผู้ดูแลพิพิธภัณฑ์และสถานที่ประวัติศาสตร์แห่งอโอบิเม ในประเทศเบนินว่า "พิพิธภัณฑ์มีความหมายมากกว่าโรงเรียน ในการเป็นผู้นำความเคลื่อนไหวใหม่ๆ ในสังคมแบบใหม่ในอนาคต พิพิธภัณฑ์จะมีบทบาทอันสำคัญในการให้การศึกษาและสร้างรูปแบบเยาวชนของชาติ" และ นายบุญเรือง แก้วสะอาด ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยพิพิธภัณฑ์เพื่อการศึกษา (2530:4-5) ได้ให้ความเห็นว่า "พิพิธภัณฑ์การศึกษา เป็นพิพิธภัณฑ์ที่ประชาชนสามารถเข้ามาศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ตามความแตกต่างของวิธีการและสิ่งที่จะศึกษาหาความรู้ ทั้งวิธีการและตัวความรู้ที่ศึกษา ค้นคว้ามีความเป็นอิสระสมบูรณ์แบบ ไม่มีขอบเขตจำกัดทั้งเรื่องเวลา สิ่งที่เป็นความสนใจของเขาเอง มีหน้าที่หลัก 3 อย่าง คือ 1.อนุรักษ์มรดกของชาติ 2.ทำงานวิจัยค้นคว้าว่า มรดกที่รวบรวมมานั้น มีความเป็นอยู่อย่างไร 3.เผยแพร่ความรู้ต่อประชาชนในรูปแบบต่างๆ เช่น จัดนิทรรศการ จัดกิจกรรมการศึกษา"

2. จากผลการวิจัย กลุ่มตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่เห็นว่า เนื้อหาที่ควรจัดแสดง ในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ วิธีการดำเนินชีวิตศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และโบราณคดี รองลงมา พัฒนาการความเป็นมาของจังหวัด วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในท้องถิ่น ด้วยภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภาคที่เป็นแหล่งอารยธรรมและศิลปวัฒนธรรม นับตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ที่ล้วนแต่มีคุณค่าทางศิลปกรรม และยังประกอบด้วยเมืองโบราณมากมาย ทั้งยังมีประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ความเป็นอยู่ของผู้คนชาวอีสานที่น่าสนใจ (มนตรี บุญเสนอและฉลอง บัวผัน 2529) แต่ ดร.สายหยุด จำปาทอง (2529:7) กลับมีความเห็นว่า "ประชาชนส่วนใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังอยู่ในสภาพยากจน ต้องการการพัฒนาให้มีความรู้ทางวิทยาการ เพื่อใช้ในการปรับปรุงการดำรงชีวิต ทำให้เกิดแรงกดดันและการอดทน ในการต่อสู้ดิ้นรน เพื่อการยังชีพ ศิลปวัฒนธรรมที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันโดยตรง จึงถูกทอดทิ้งให้สูญหายไป ทำให้ความซาบซึ้ง ความสนใจ วิจารณ์และเหตุผลที่พึงมีต่อศิลปวัฒนธรรมประเภทต่างๆ คนส่วนใหญ่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะไม่สนใจ รู้แต่เพียงผ่านๆ ว่าเป็นศิลปหรือวัฒนธรรมของท้องถิ่นเท่านั้น" ซึ่งจากการวิจัยกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งผู้บริหาร นักวิชาการและประชาชนเลือกเนื้อหาด้านวิธีการดำเนินชีวิตศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นมากที่สุด ทำให้ทราบอย่างไรก็ตาม ประชาชนก็ยังตระหนักถึงศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของตนเอง แต่ด้วยเหตุภาวะเศรษฐกิจบีบรัด จึงต้องสนใจด้านการทำมาหากินเลี้ยงชีพ ดร.สุวิทย์ รัศมิภุติ (2529:41) กล่าวว่า "ภาคอีสานเป็นภาคที่จนที่สุดของประเทศ แต่ภาคอีสานนั้นมีมรดกทางศิลปวัฒนธรรม อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพย์สินสมบัติทางด้านนี้มาก ร่ำรวยที่สุดในประเทศ ถ้ารู้จักคิด รู้จักทำแล้ว ประชาชนอีสานจะกลับร่ำรวยกว่าภาคอื่นมาก" ดังนั้นเนื้อหาในการจัดพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงควรมุ่งทั้งด้านวิธีการดำเนินชีวิตศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น พัฒนาการความเป็นมาของจังหวัด วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีในท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น ทั้งยังช่วยอนุรักษ์มรดกของชาติ เป็นแนวทางในการศึกษาความเป็นมาของท้องถิ่น ของชาติ ประชาชนรู้จักคิด รู้จักทำ ที่จะนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี มาพัฒนาปรับปรุงท้องถิ่นของตนให้มีคุณภาพ

3. จากผลการวิจัย กลุ่มตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่เห็นว่า เทคนิคในการจัดแสดงที่สำคัญ น่าสนใจที่สุด คือ การจัดแสดงวัตถุที่เป็นของจริงและมีคำบรรยายประกอบ ด้วยเหตุที่ของจริงเป็นสิ่งที่ประชาชนสามารถได้รับประสบการณ์ตรง ผู้ชมจะเกิดความประทับใจ เข้าใจง่ายและจดจำได้นาน เทคนิคการจัดแสดงที่รองลงมา คือ การใช้เครื่องกลไกเข้าช่วยในการจัด เพื่อให้สิ่งแสดงเกิดการเคลื่อนไหวและให้ผู้ชมสามารถทดลองกระทำด้วยตนเองได้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ชมมีส่วนร่วมในการจัดหรือชมสิ่งแสดง จะทำให้ผู้ชมเกิดความสนใจ เข้าใจ

ลำดับขั้นตอนของเนื้อหามากขึ้น วิธีการเหล่านี้ได้แก่ การให้ผู้ชมใช้มือโยกหมุน กดปุ่ม ปรบมือ เพื่อให้สิ่งแสดงเกิดการเคลื่อนไหว การสาธิต ให้ผู้ชมได้ทดลองกระทำ เช่น จัดชุดการทดลองทางวิทยาศาสตร์ การเรียนรู้จากสถานการณ์จำลองด้วยการใช้คอมพิวเตอร์ เป็นต้น การจัดแสดงแบบให้ผู้ชมมีส่วนร่วมนี้ จะสร้างความสนใจและกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดการเรียนรู้ด้วยการกระทำ ได้ค้นพบความจริงจากการทดลองทำ (Robin J. Dunitz 1985:9) นอกจากนี้ การให้ผู้ชมมีส่วนร่วมกับพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ยังมีวิธีการอื่น เช่น การเชิญชวนให้ประชาชนนำสิ่งของมาบริจาค หรือการแนะนำความรู้ เทคโนโลยีพื้นบ้าน ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนเกิดความรู้สึกภูมิใจ ที่จะอนุรักษ์รักษาให้การสนับสนุนพิพิธภัณฑ์และสร้างนิสัยให้เกิดความรักที่จะเรียนรู้ แสวงหาความก้าวหน้าให้แก่ตนเองและท้องถิ่นของตน แต่ทั้งนี้พิพิธภัณฑ์จะต้องเลือกกิจกรรมวิธีการจัดแสดงให้เหมาะสมกับเนื้อหาแต่ละชนิด

4. จากผลการวิจัย ด้านการจัดบริการในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่เห็นว่า ควรจัดบริการนำชม แนะนำรายละเอียดต่างๆ ในพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น มากที่สุด เพราะจะช่วยให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องที่จัดแสดงมากขึ้นและเป็นไปตามลำดับ ส่วนกิจกรรมรองลงมา คือ การจัดบริการนำเที่ยวโบราณสถานหรือสถานที่น่าสนใจ การจัดพิมพ์เอกสารหนังสือ ออกเผยแพร่ ทั้งนี้ต้องตระหนักถึงการนำบริการของพิพิธภัณฑ์ ให้แก่กลุ่มประชาชนส่วนใหญ่ (Francis Flores Caberoy 1988:4) ส่วนสิ่งอำนวยความสะดวกในการชมพิพิธภัณฑ์ กลุ่มประชาชนเห็นว่า สิ่งที่ต้องจัดมาก คือ แผนผังป้ายบอกทิศทาง เอกสารประกอบการชม พิพิธภัณฑ์ การระบายอากาศ การจัดบริเวณที่พักผ่อน ระบบป้องกันสิ่งแสดง เนื่องจากผู้มาศึกษาหาความรู้และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ จะมีความมุ่งหมายในการเดินทางเพื่อไปพักผ่อนหย่อนใจ สถานแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยวจะช่วยเสริมสร้างแรงดึงดูดใจและความประทับใจต่อนักท่องเที่ยว (สมชาย หิรัญกิจ 2529:17) และยังสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ ให้แก่ชาวท้องถิ่นด้วย

5. จากผลการวิจัย กลุ่มตัวอย่างประชากรส่วนใหญ่เห็นว่า การก่อสร้างอาคารพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ควรก่อสร้างใหม่เฉพาะ และสถานที่ที่เหมาะสมในการจัดตั้ง คือ ห้องสมุดประชาชน ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน วิทยาลัยครู อาคารที่ก่อสร้างใหม่เฉพาะ ถ้าออกแบบก่อสร้างโดยความร่วมมือระหว่างสถาปนิก มัณฑนากร เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ซึ่งเป็นผู้ใช้อาคาร ก็จะได้อาคารที่ใช้งานได้คุ้มค่า เหมาะสมสำหรับการเลือกสถานที่สำหรับการก่อสร้างอาคารสมาคมนักการพิพิธภัณฑ์แห่งแคนาดา ได้เสนอแนะว่า ควรตั้งอยู่ในศูนย์กลางของเมือง มีทางคมนาคมสะดวก (นิคม มุสิกคามะและคณะ 2521:169-170) ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ

กลุ่มตัวอย่างประชากร เนื่องจากห้องสมุดประชาชนอยู่ในศูนย์กลางของชุมชน ปัจจุบันประชาชนไปหาความรู้จากห้องสมุด ถ้าพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นจัดตั้งในบริเวณเดียวกันหรือสถานที่ใกล้กับห้องสมุด ก็จะทำให้ประชาชนสะดวกในการเดินทางและค้นคว้ามากขึ้น ทั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นและห้องสมุดประชาชน ก็ล้วนแต่เป็นแหล่งศูนย์ข้อมูลทางการศึกษา เมื่อมาอยู่ในสถานที่เดียวกัน ชาวท้องถิ่นก็จะมีแหล่งการศึกษาที่สมบูรณ์แบบหนึ่ง

6. จากผลการวิจัย กลุ่มตัวอย่างประชากรกลุ่มผู้บริหารเห็นว่า การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในจังหวัดและจากส่วนกลาง หน่วยงานหลัก ได้แก่ กรมศิลปากร กรมการศึกษานอกโรงเรียน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ และพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นควรสังกัดหน่วยงานราชการภายในจังหวัด โดยคณะกรรมการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ควรประกอบด้วยทั้งข้าราชการจากส่วนกลาง ในท้องถิ่น ประชาชนในท้องถิ่น และผู้เชี่ยวชาญด้านพิพิธภัณฑ์ ส่วนคณะกรรมการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หลังจากที่พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นได้จัดตั้งเรียบร้อยแล้ว ควรเป็นเจ้าหน้าที่ภายในพิพิธภัณฑ์ ซึ่งแต่งตั้งมาโดยตรงจากสำนักจังหวัดที่จัดตั้งพิพิธภัณฑ์นั้น

7. จากผลการวิจัย กลุ่มตัวอย่างประชากรเห็นว่า งบประมาณในการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ควรใช้ประมาณแผ่นดินและเงินบริจาคจากเอกชน โดยอาจจะจัดกิจกรรมในการหารายได้รูปแบบต่างๆ เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ยินดีที่จะบริจาคเงินเพื่อมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์รักษามรดกของชาติ ทั้งยังเป็นสถาบันที่ให้การศึกษแก่ประชาชน จากการสอบถามกลุ่มตัวอย่างประชากรทั้งผู้บริหาร นักวิชาการ ประชาชน ส่วนใหญ่จะไม่เห็นด้วยกับการกู้เงินจากต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของนายสมศักดิ์ รัตนกุล ผู้อำนวยการกองพิพิธภัณฑ์สถาน (สัมภาษณ์ 2531) ว่า "พิพิธภัณฑ์เป็นสถานที่ที่ประชาชนได้ศึกษาหาความรู้ เกิดความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ดังนั้นการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น จึงควรเป็นการบริจาคเงิน เพราะจะช่วยหล่อหลอมจิตใจให้รักชาติ หวงแหนศิลปวัฒนธรรม ไม่ควรเป็นการกู้ยืมงบประมาณจากต่างประเทศ"

ส่วนรายได้หลักของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หลังจากที่พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นได้จัดตั้งแล้ว ผลการวิจัยปรากฏว่า การจำหน่ายบัตรเข้าชม จะเป็นรายได้หลักโดยตรงของพิพิธภัณฑ์ ส่วนรายได้อื่นๆ เช่น จำหน่ายของที่ระลึกและสิ่งพิมพ์ การให้เช่าสื่อแสดงผลประโยชน์ร้านค้า เป็นรายได้รองลงไป รายได้ต่างๆนี้ พิพิธภัณฑ์ต้องมีการจัดหาอยู่เสมอ เพื่อนำมาปรับปรุง พัฒนาพิพิธภัณฑ์ให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

8. จากผลการวิจัย วิธีการประชาสัมพันธ์ที่จะส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นและต่างถิ่น ได้รู้จักพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น เกิดแรงจูงใจเบื้องต้นที่จะมาชมพิพิธภัณฑ์ กลุ่มตัวอย่างประชากรกลุ่มนักวิชาการเห็นว่า สื่อที่ดีที่สุด คือ โทรทัศน์ รองลงมาวิทยุ ส่วนกลุ่มประชาชนเห็นว่า ควรใช้สื่อทางวิทยุ รองลงมา โทรทัศน์ ซึ่งทั้งวิทยุ โทรทัศน์ ต่างก็มีข้อดีต่างกันไป เช่น ประชาชนสามารถเห็นทั้งภาพและเสียงจากโทรทัศน์ สามารถชมภาพจริงได้ ตามลำดับขั้นตอน ทำให้เข้าใจเรื่องราวและชวนให้ติดตามชม ประกอบทั้งไฟฟ้า ได้แพร่กระจายไปตามหมู่บ้านในท้องถิ่น ประชาชนจำนวนมากมีโทรทัศน์แล้ว จึงเป็นการง่ายที่จะเผยแพร่ข่าวสารข้อมูล ส่วนวิทยุโดยเฉลี่ยแล้วประชาชนชาวไทยจะมีทุกบ้าน เมื่อเดินทางไปทำงาน ทำนา ทำสวน ชาวบ้านก็สามารถหิ้วไปได้สะดวก วิทยุจึงเป็นสื่อ ที่เข้าถึงชาวบ้านได้มาก แต่อย่างไรก็ตาม สื่อประชาสัมพันธ์และสื่อสารมวลชนทุกแขนง นับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยนำเสนอข้อมูล ซึ่งเป็นความน่าสนใจของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หรือแหล่งศิลปกรรมไปสู่ประชาชน เอกสาร สิ่งตีพิมพ์ หนังสือ วารสาร นิตยสารต่างๆ ระบบโสตทัศนอุปกรณ์อันทันสมัย และระบบโทรคมนาคมที่ก้าวหน้าของสมัยปัจจุบัน ทำให้การเผยแพร่โฆษณาเป็นไปได้อย่างกว้างขวาง ในเวลาอันรวดเร็ว รวมทั้งยังสามารถนำเสนอข้อมูลของพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น หรือแหล่งศิลปกรรมได้ในแง่มุมที่สวยงาม เหมาะสม นอกจากนี้แล้วการจัดให้มีการเผยแพร่โฆษณาด้วยสื่อประชาสัมพันธ์ต่างๆ เหล่านี้ ยังควรที่จะได้ดำเนินการจัดทำอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อให้บังเกิดประสิทธิผลอย่างสูงที่สุด (สมชาย หิรัญกิจ 2529: 16-17)

9. จากผลการวิจัย กลุ่มตัวอย่างประชากร กลุ่มประชาชนมีความเห็นว่า การจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น จะมีปัญหาด้านการขาดบุคลากรที่มีความสามารถในการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์มากที่สุด ปัญหานี้จะสามารถแก้ไขหรือป้องกันได้ โดยการส่งเสริม เพิ่มพูนความรู้ในการปฏิบัติงานให้แก่เจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์และจัดส่งบุคลากรไปศึกษาดูงาน ทัศนศึกษาเพิ่มเติม ซึ่งกลุ่มตัวอย่างประชากรกลุ่มผู้บริหาร นักวิชาการ เห็นว่าเป็นวิธีที่จะให้ความรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ ในการทำงานทางด้านพิพิธภัณฑ์ ที่กลุ่มผู้บริหาร นักวิชาการมักจะได้รับหรือการเชิญผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานอื่น ประเทศอื่น เช่น ประเทศญี่ปุ่น มีผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคนิค วิธีการในการแสดงเรื่องราวต่างๆ สามารถกระตุ้นคนในท้องถิ่น ให้เกิดความรู้สึกลงในท้องถิ่นนิยมรักษาสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของคน มาร่วมมือกับนักวิชาการชาวไทย ซึ่งเป็นผู้เสนอ ผู้กำหนดเนื้อหาวิชาการ ก็จะทำให้การดำเนินงานมีแนวโน้มสำเร็จลุล่วงดี บังเกิดผลสำเร็จดี (ศรีศักร วัลลิโภดม 2530: 6)

ข้อเสนอแนะ

1. สํารวจ วิจัยความคิดเห็นของผู้บริหาร นักวิชาการ ประชาชน ต่อรูปแบบพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นในภาคอื่น เช่น ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้
2. คัดเลือกจังหวัดที่มีความพร้อมทั้งทางด้านทรัพยากรและบุคลากร จัดตั้งขึ้นเป็นตัวอย่าง เพื่อเป็นแนวทางในการจัดตั้งของจังหวัดอื่นๆต่อไป
3. ผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่าประชาชนส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นคนกลุ่มใด ยังมีความคิดว่าพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นควรเน้นทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและโบราณคดี ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นว่าประชาชนในทุกกลุ่มยังสนใจต่อความสำคัญของวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี น้อย ซึ่งน่าจะมีการวิจัยถึงสาเหตุหรือวิจัยถึงการหาวิธีการกระตุ้นความสนใจให้มากขึ้นกว่าปัจจุบัน เพื่อให้แผนพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีทุกระดับ บรรลุเป้าหมายได้อย่างแท้จริง
4. การจัดแสดง ควรจัดเตรียมหาวัตถุแสดงที่เป็นของจริง และใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ร่วมการแสดง เช่น สไลด์ วีดีโอ และคอมพิวเตอร์ เป็นต้น
5. ควรมีการจัดอบรมบุคลากรโดยด่วนที่สุด ให้มีความสามารถในการดำเนินงานจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น และมีความสามารถในการชี้แจงอธิบายให้กับบุคคลต่างๆเข้าใจงานทางนี้
6. ควรจัดเตรียมแผนการฝึกอบรมบุคลากรในการบริหาร ทั้งในด้านการดูแลรักษา ซ่อมบำรุงและระบบการรักษาความปลอดภัยต่างๆ จนถึงการใช้บริการประชาชน และการประสานงานกับส่วนต่างๆในท้องถิ่นนั้นๆ
7. ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการในท้องถิ่น ที่ประกอบด้วยบุคคล 4 ประเภทตามผลการวิจัยโดยมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน เพื่อเป็นการทำความเข้าใจและขอความร่วมมือจากท้องถิ่นได้ง่ายและเป็นการประชาสัมพันธ์ สร้างความตื่นตัวให้เกิดขึ้น
8. ควรวางแผนจัดเตรียมบุคลากรในการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น นับตั้งแต่การจัดตั้งจนถึงการบริการ บำรุงรักษา และการพัฒนาต่อเนื่อง

9. บุคลากรที่ดำเนินงานจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ควรจะมีโอกาสได้เดินทางไปศึกษา ตูงานตามพิพิธภัณฑ์ต่างๆพอสมควร
10. หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ควรจัดทำคู่มือหรือหนังสือสำหรับผู้ดำเนินการในท้องถิ่น ได้เป็นแนวทางการปฏิบัติและดำเนินงาน ตลอดจนให้ความรู้ความเข้าใจพอสมควร
11. หน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ควรมีการวางแผนประสานงานระหว่างท้องถิ่น เพื่อมิให้เกิดความซ้ำซ้อน ในด้านเนื้อหาการแสดงที่เป็นแบบเดียวกันและจะได้แบ่งเนื้อหาสาระในการจัดทำ
12. ควรวางแผนงบประมาณประจำปีทั้งในระดับกรม ภาคและจังหวัด โดยกำหนดไว้ให้ครบทุกปี ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530-2534) หรือ แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530-2534) โดยเฉพาะแผนพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน ระหว่างปี 2530-2534
13. ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัด หรือภาค หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ ควรมีการสำรวจ และวิจัย ถึงความต้องการของประชาชนอย่างละเอียด และค้นหาจุดเน้น หรือเอกลักษณ์ในการแสดงประจำท้องถิ่น โดยเฉพาะประชาชนที่ไม่ได้เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์
14. รัฐบาลควรมีนโยบายสนับสนุนการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่น ให้เป็นศูนย์ข่าวสารข้อมูลประจำท้องถิ่น
15. ควรสนับสนุนให้มีการวิจัยรูปแบบ รายละเอียดของอาคาร และการจัดความสัมพันธ์ภายในให้มีความเหมาะสม กลมกลืน และทันสมัย โดยเฉพาะการวิจัยรายละเอียดเพื่อการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นประจำภาค และประจำจังหวัด